

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора
Тимошко Ганни Миколаївни
про дисертаційне дослідження
Гавриловського Сергія Олексійовича
**«Управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників
закладів освіти в умовах магістратури засобами
інформаційно-комунікаційних технологій»,**
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Різновекторний аналіз дисертаційної роботи Гавриловського Сергія Олексійовича на тему «Управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій», що представлена для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії на засіданні разової спеціалізованої вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка, дає змогу зробити комплексний висновок щодо її актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності та значущості отриманих результатів, наукової новизни, теоретичної та практичної цінності, надати загальну оцінку дисертаційного дослідження.

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Початок ХХІ століття в Україні відзначений вагомими політичними, економічними та соціальними змінами. Світова пандемія та війна з рашистською агресією кардинально змінила психологію суспільства, зміст суспільних потреб та систему цінностей і вплинула на всі сфери життя країни, в тому числі й на освіту. Це характеризується модернізацією освіти, оновленням форм і методів організації освітнього процесу, розробкою та апробацією цифрових технологій у закладах освіти.

Розбудова системи освіти, її докорінне реформування, підвищення її якості засобами компетентного управління професійною діяльністю педагогів мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки і техніки на міжнародний рівень, інтеграції України у світовий культурний та економічний простір.

Важливим напрямом розвитку освітньої галузі у сучасному суспільстві є розвиток вищої освіти як одного із найважливіших чинників прогресу і конкурентоспроможності країн на світовому ринку праці.

Натомість, виходячи із теоретичних і практичних положень, можемо стверджувати, що рівень професійної підготовки суб'єктів управління закладами освіти в умовах магістратури є одним із найбільш інтегрованих показників її якості. Сучасна соціокультурна ситуація, обумовлена впливом традиційних і актуальних факторів суспільного розвитку, вказує на необхідність виховання нового покоління молодих дослідників, здатних

реалізувати свій інтелектуальний потенціал в умовах ринкової економіки, навчитися приносити користь суспільству. Визнання цього факту відображено у документах Болонського процесу, які стали дороговказом у розвитку європейського освітнього простору. В освітній галузі України нормативно-правові засади професійної підготовки майбутніх фахівців регулюються законами «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки» (2022) та ін. У процесі забезпечення суспільства професійними керівниками закладів освіти, підготовленими в умовах магістратури, виникає проблема щодо покращення якості професійної підготовки фахівців в системі вищої освіти, здатних професійно і критично мислити, генерувати оригінальні ідеї, володіти основами менеджменту.

Дисертаційне дослідження, проведене С. О. Гавриловським, є актуальним для освітнього процесу закладів вищої освіти у контексті дослідження проблеми управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Актуальним стає також пошук та обґрунтування теоретичних та методичних засад управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти, здатних ефективно реагувати на виклики сьогодення.

Аналіз наукових праць, вивчення сучасного стану проблеми засвідчили відсутність цілісного наукового дослідження щодо управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій та дозволили автору виявити низку суперечностей між: постійно зростаючими вимогами до майбутнього керівника закладу освіти і рівнем відображення означеного процесу в теоретичних і прикладних дослідженнях; вимогами до наукового рівня інформаційного забезпечення процесу управління науково-дослідницькою діяльністю та низьким рівнем інформаційної компетентності суб'єктів управління науково-дослідницькою діяльністю; заявленими в нормативно-правових документах цілях магістерської підготовки та недостатньому обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов для їх досягнення; фактичним рівнем професійної компетентності керівників закладів освіти та необхідними для процесу управління знаннями і вміннями в умовах інформаційного суспільства.

Вищезазначене переконує, що тема дисертаційного дослідження С. О. Гавриловського «Управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій» є науково значущою та належить до актуальних досліджень за науковою проблематикою, затребуваних теорією і практикою вищої професійної освіти.

Визначений напрям дослідження є складовою науково-дослідницької роботи кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка за темою «Професійна підготовка

майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (державний реєстраційний номер 0110U002274, 01.10–01.25).

Тему дисертації затверджено (протокол № 4 від 01.11.2016 р.) та уточнено (протокол № 10 від 29.11.2019 р.) рішенням Вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Отримані в дисертаційній роботі наукові результати доповнюють існуючу методологію управління професійним розвитком педагогів у закладі вищої освіти. Вважаємо за необхідне наголосити на позитивних результатах рецензованої дисертації, що доводять методологічну обґрунтованість висновків та засвідчують наукову новизну виконаного дослідження.

Дисертація є завершеним науковим дослідженням актуальної проблеми управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Науково-дослідницька діяльність стає громадською та особистою потребою кожного майбутнього керівника закладу освіти, від задоволення якої багато в чому залежить його професійна діяльність. Готовність і здатність керівника до науково-дослідницької діяльності є соціально значущим завданням, актуальність якого зумовлена усвідомленням того беззаперечного факту, що дослідницькі вміння, здатність логічно і послідовно аналізувати явище, процес, стан об'єкта і на новому рівні синтезувати знання, яке зможе змінити, ретранслювати події і перебіг освітнього процесу на рефлексивному і результативному рівнях. Саме ці судження і міркування визначені як значущі й актуальні цільові орієнтири дослідження в усьому смисловому спектрі означених завдань.

Важливим є акцент автора на усвідомленні необхідності в системі управління науково-дослідницькою діяльністю студентів системного аналізу функцій і процесу управління для з'ясування закономірностей на підставі виявлених різнотипних зв'язків між підсистемами, а також стратегії розвитку цілісної системи, з огляду на синергетичні позиції. Авторським доробком у педагогічному дослідженні є аналіз розвитку освітніх систем на засадах інформаційно-комунікаційних технологій, визначення синхронізуючих компонентів, рівнів науково-дослідницької діяльності з позицій системного, особистісно-діяльнісного, синергетичного підходів, схарактеризованість цільової складової ієрархічної системи управління науково-дослідницькою діяльністю студентів у горизонтальній і вертикальній осі координат.

Ґрунтовним є переконання С. О. Гавриловського, який справедливо стверджує, що майбутнім керівникам закладів освіти для вироблення і прийняття рішень щодо розвитку позитивного іміджу закладів освіти, розширення освітнього середовища потрібно зібрати, проаналізувати та узагальнити велику кількість інформації, що відображає процес створення, впровадження і використання інновацій в освітній інституції. Процес формування навичок науково-дослідницької діяльності студентів в умовах магістратури безперечно має бути керованим. Основним засобом щодо

управління даним процесом автор визначає впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Суттєвим науковим результатом, що міститься в дисертації, є детальний аналіз походження поняття «інформаційно-комунікаційні технології», як сукупності методів, засобів і прийомів, що використовуються з метою збирання, зберігання, опрацювання, розповсюдження, відображення й використання різноманітних даних задля інтересів і потреб користувачів. Автор дисертації зазначає, що дане поняття з'явилося з виникненням інформаційного суспільства і позиціонує визначення інформаційно-комунікаційних технологій, що екстраполюється на весь інформаційний простір України, а саме розуміння їх як цілеспрямованої організованої сукупності інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу мобільність обробки даних, швидкий доступ до джерел інформації.

Нам імпонує, що автор розкриває сутність концепту «управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій» і розуміє його як самостійну, особливим чином зорганізовану систему, що складається із взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів: мети, функцій і методів управління, структурних компонентів науково-дослідницької діяльності, змісту, технологій реалізації і результату, дослідницьких знань, умінь і навичок, що формуються в умовах освітнього процесу і поза освітньою діяльністю, мають вплив на забезпечення особистісного зростання майбутнього керівника закладу освіти, успішного виконання ним функціональних і соціальних функцій керівника і педагога.

У дисертації здійснена спроба авторського структурування процесу організації науково-дослідницької діяльності майбутнього керівника закладу освіти, особливістю якого є вдосконалення сформованої системи планування наукової діяльності яка включає три етапи: *організаційний, управлінський, контрольно-регулювальний* (с. 67, рис. 1.5).

Цінним у авторському дослідженні є нагромадження позитивного досвіду з упровадження освітніх технологій в управлінні науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти. Ця пріоритетна властивість впливає на якість професійної підготовки майбутніх керівників закладів освіти. Представлена в дисертації історична ретроспектива розвитку закладів вищої освіти в Україні дає підстави для визначення етапів становлення та розвитку науково-дослідницької діяльності студентів. З метою визначення хронологічних меж означених етапів і викладу основних характеристик кожного з них зроблено історичний екскурс щодо управління науково-дослідницькою діяльністю здобувачів вищої освіти в умовах магістратури з визначенням певних відомостей про завдання науково-дослідницької роботи, які було знайдено в історико-педагогічних дослідженнях, що стосуються зародження цієї форми наукового пізнання в організації освітнього процесу у вищій школі.

Аналіз наукових джерел саме за такою систематизацією вивчення дозволив автору виокремити низку суперечностей, які підтвердили, що незважаючи на незаперечну цінність результатів проведених наукових досліджень, поза увагою залишилися важливі аспекти управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій, особливо, в умовах реформування структури та змісту вищої освіти в Україні.

Нові факти, одержані здобувачем. Аналізуючи основні здобутки наукового дослідження, варто акцентувати увагу на результатах, що мають наукову новизну, а саме: дисертантом вперше у вітчизняній педагогічній науці розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено модель управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій; розроблено діагностичний інструментарій для оцінювання рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями в науково-дослідницькій діяльності майбутніх керівників закладів освіти; удосконалено сутність понять «науково-дослідницька діяльність», «управління науково-дослідницькою діяльністю», методологічний інструментарій упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у науково-дослідницьку діяльність майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури; визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти; подальшого розвитку набули шляхи вдосконалення управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями автора дозволяє констатувати, що мету дослідження досягнуто, завдання виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані Гавриловським С. О. особисто і характеризуються науковою новизною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації та публікацій Гавриловського Сергія Олександровича є підставою для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність презентованих автором результатів. У процесі наукового пошуку автор вдало позиціонує охоплення увагою важливих теоретичних і методичних засад управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Тому вихідні положення дисертації (мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження) мають виважений, логічний, обґрунтований характер.

Автором здійснено реферативний огляд наукових джерел (проаналізовано 203 джерела). Ґрунтовне вивчення джерельної бази, дозволило здійснити теоретичний аналіз сутності проблеми управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій; вивчити сучасний стан управління науково-дослідницькою діяльністю

майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій; окреслити організаційно-педагогічні умови управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій; розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити результативність моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій; визначити шляхи вдосконалення управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Достовірність і обґрунтування наукових результатів не викликає сумнівів, оскільки забезпечена обґрунтованістю вихідних позицій, апробацією здобутків на конференціях різного рівня, практичним застосуванням та використанням комплексу методів наукового дослідження:

- *теоретичних*: аналіз педагогічних, філософських джерел із проблеми дослідження для з'ясування стану розробленості питання управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій; уточнення термінів дослідження; виявлення напрямів досліджень, принципів і підходів до проблеми володіння інформаційно-комунікаційними технологіями в управлінні науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури; застосування принципів і методів педагогічного моделювання для розроблення й обґрунтування моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій; теоретичний, системний аналіз, систематизація та узагальнення наукових розвідок для розроблення і проектування моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій; обґрунтування основних висновків і положень;

- *емпіричних*: анкетування, опитування, контент-аналіз освітніх програм, педагогічні спостереження за навчальною і науковою діяльністю студентів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

- *статистичних*: опрацювання отриманих даних педагогічного експерименту, обчислення статистичних показників, здійснення кількісної та якісної інтерпретації результатів дослідження щодо рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями в управлінні науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Дисертація С. О. Гавриловського має чітку структуру, відзначається цілісністю та логічністю викладу наукового матеріалу, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та

додатків. Логіка і послідовність викладу тексту дисертаційної роботи відповідає вирішенню поставлених завдань дослідження.

У першому розділі дисертації **«Теоретико-практичні аспекти управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій»** проведено теоретичний аналіз джерельної бази дослідження проблеми управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій у наукових, психолого-педагогічних працях, нормативно-законодавчих документах; здійснено аналітичний огляд технологічних теорій, філософських, психолого-педагогічних концепцій щодо розвитку системи управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти; наведено авторські визначення базових понять дослідження: «науково-дослідницька діяльність», «управління науково-дослідницькою діяльністю». Базовим поняттям автор визначає *управління закладом освіти* – як цілеспрямовану, активну взаємодію керівника з іншими учасниками освітнього процесу з метою забезпечення координації зусиль щодо оптимального функціонування установи та переведення її на більш високий якісний рівень розвитку (с. 37).

Під закладами освіти, які готують майбутніх керівників закладів освіти, автор дисертації розуміє заклади вищої освіти, які здійснюють підготовку за освітньо-професійними програмами «Управління навчальним закладом» та «Управління закладом освіти» спеціальності 073 «Менеджмент». Діяльність таких закладів спрямована на відповідність професійної підготовки керівника до європейських і світових стандартів якості освіти, впровадження педагогічних інновацій, розвиток їхньої педагогічної майстерності (с. 145).

У процесі теоретичного аналізу проблеми управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій автор дисертації виокремлює декілька взаємопов'язаних висновків:

- по-перше, опанування дослідницькими вміннями в процесі виконання науково-дослідницької діяльності необхідно розглядати як вирішення на етапі науково-педагогічної освіти завдань базових сегментів наукової та професійної освіти, а саме формування у студентів досвіду науково-дослідницької діяльності на рівні самостійного виконання кваліфікаційної роботи відповідно до чинних вимог;

- по-друге, технологічно-інноваційний аспект, що представлений значним масивом науково-педагогічних джерел, які генерують змістово-тематичний потенціал дослідження, дозволяє стверджувати, що на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти виникають і вкоріняються суттєві нововведення та зміни: науково-дослідницька діяльність априорі стає одним із головних компонентів професійної підготовки і конкурентоздатності майбутнього керівника закладу освіти (с. 71-72).

Усвідомлення сутності процесу управління науково-дослідницькою діяльністю студентів позиціонується глибокою обґрунтованістю історичної

ретроспективи становлення науково-дослідницької діяльності студентів у закладах вищої освіти України (с.73-89).

У роботі, на етапі констатувального експерименту, представлено аналіз сучасного стану управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Важливим для дослідження є територіальне розташування закладів вищої освіти, що досить репрезентативно відображено у визначеному переліку університетів, які представляють північний, столичний, східний, центральний, південний та північно-східний регіони України. Вибірку, сформовану зі 167 студентів, які брали участь в опитуванні, представлено на рис. 1.6. (с. 105).

Результати констатувального етапу педагогічного дослідження дають можливість сформулювати основне судження: рівні володіння інформаційно-комунікаційними технологіями в процесі науково-дослідницької діяльності майбутніх керівників закладів освіти, встановлені в процесі проведення цього етапу, відповідали сукупності визначених структурних компонентів, кількісних параметрів, які диференційовано у виявлених на цьому етапі дослідження високому, середньому та початковому рівнях.

У другому розділі дисертації **«Модель управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій»** обґрунтовано організаційно-педагогічні умови управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти.

Організаційно-педагогічними умовами, що найбільш повно забезпечують дієвість управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури, визначено: організаційно-педагогічну готовність до управлінської діяльності; моральне й матеріальне стимулювання науково-дослідницької діяльності студентів; діагностику мотиваційної спрямованості; розроблення позитивної мотивації до управлінської діяльності; оволодіння практичними вміннями і навичками застосовувати набуті організаційно-педагогічні та інші знання в управлінській діяльності; компетентнісну спрямованість змісту навчальних програм та спеціалізованих курсів; виявлення навчально-методичної насиченості змісту науково-дослідницької діяльності; врахування в змісті програм освітніх компонентів і методик їхнього викладання тенденцій розвитку інформаційно-комунікаційних технологій; розроблення навчальних спецкурсів, спрямованих на формування інформаційно-комунікаційної складової управлінської компетенції майбутнього керівника закладу освіти; застосування інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяють педагогічному пошуку, дослідженню, творчості здобувачів вищої освіти. Визначені організаційно-педагогічні умови розглянуто в руслі основних наукових знахідок українських дослідників, апробованих у процесі локальних та достатньо значних суспільних і освітніх трансформацій, що не оминули заклади вищої освіти (с.127- 137).

За результатами констатувального етапу експерименту було розроблено та науково обґрунтовано модель управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій, яку орієнтовано на створення якісно нової системи здійснення науково-дослідницької діяльності здобувачів освіти; на вдосконалення методичного супроводу управління науково-дослідницькою діяльністю.

Представлена структурно-функціональна модель має трьохблокову структуру, в якій було виділено такі блоки: цільовий, організаційно-змістовий, результативний, що координують та узгоджують функціонування структурних складових, підсистем і системи в цілому. Особливістю моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій є змістове навантаження кожного структурного блоку, в яких збережено вертикальні ієрархічні зв'язки підсистем і горизонтальні комунікативні канали взаємодії та взаємовпливу (рис. 2.1., с. 148).

Результативність управління науково-дослідницькою діяльністю безпосередньо залежатиме від рівня й ступеня застосування інформаційно-комунікаційних технологій, рівня володіння ними в процесі здійснення науково-дослідницької діяльності.

Визначено групи інформаційно-комунікаційних технологій, які на етапі проведення наукових досліджень найбільше репрезентовані в науковому середовищі. Це сервіси комунікації, загального призначення й спеціалізовані. Для кожної з названих груп наведено завдання, які розкриватимуть та забезпечуватимуть зміст інформаційного управління науково-дослідницькою діяльністю, зокрема: створення та виокремлення наукових результатів, науково-методичного супроводу науково-дослідницької діяльності; координацію завдань на підсистемних рівнях управління науково-дослідницькою діяльністю.

Встановлено, що володіння інформаційно-комунікаційними технологіями є необхідною умовою проведення науково-дослідницької діяльності на всіх етапах її проведення. Насамперед це стосується етапу планування науково-організаційних заходів, зокрема, дотримання наскрізності, поступового ускладнення тематики науково-дослідницьких робіт під час навчання в магістратурі; системності, узгодженості планів, програм для розроблення організаційних моделей управління науково-дослідницькою діяльністю студентів. Визначено основні види науково-дослідницьких робіт, у яких активно застосовуються засоби інформаційно-комунікаційних технологій: написання, опублікування й презентація тез доповідей, наукових статей, науково-дослідницьких робіт студентів.

Заслужують на увагу доводи, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій буде мати дієвий результат за наявності системного методичного супроводу упровадження моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури (с. 157-174).

У третьому розділі «**Експериментальна перевірка та узагальнення результатів упровадження моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій**» послідовно і логічно описані організація та етапи проведення педагогічного експерименту з проблеми дослідження, проаналізовано отримані експериментальні дані.

На формувальному етапі педагогічного експерименту (2018-2020 рр.) здійснено перевірку дієвості впровадженої моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій та проведено її оцінювання згідно розробленого критеріально-діагностичного апарату. Для участі в педагогічному експерименті на формувальному етапі було сформовано експериментальну (162 особи) і контрольну (165 осіб) вибірки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» освітньо-професійних програм «Управління навчальним закладом» та «Управління закладом освіти» в закладах вищої освіти.

Одержані показники педагогічного експерименту передають позитивну динаміку рівнів володіння інформаційно-комунікаційними технологіями у науково-дослідницькій діяльності (констатовано збільшення високого рівня в експериментальній групі на 33,34%, порівняно з контрольною групою – на 13,94%, за середнім рівнем в експериментальній групі відбувається зменшення на 5,56%, порівняно з контрольною групою, де зафіксовано незначне збільшення на 1,21%, відповідно зменшилася кількість здобувачів освіти із початковим рівнем в експериментальній групі на 27,78%, порівняно з контрольною групою – на 15,15%).

Результати педагогічного експерименту в цілому надають емпіричну завершеність і підтверджують доцільність розроблених й апробованих у науково-освітньому інформаційному просторі закладів вищої освіти спецкурсу, практичного упровадження нових форм активізації управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Визначено шляхи вдосконалення управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій. У контексті дослідження розроблено та впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти спеціалізований курс «Організація та проведення науково-дослідницької роботи з майбутніми керівниками закладів освіти в умовах магістратури», результат викладання якого сприяв розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього керівника закладу освіти під час проведення науково-дослідницької роботи. Заглиблення в освітньо-наукове середовище у межах вивчення названого спеціалізованого курсу стало можливим завдяки розробленню відповідного навчально-методичного супроводу у вигляді методичних рекомендацій щодо організації науково-дослідницької роботи

майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури, що забезпечило студентів необхідним теоретичним матеріалом, сприяло проведенню семінарських занять і виконанню завдань самостійної роботи.

Викладені наукові результати дають можливість стверджувати про виконання мети і завдань дослідження.

Загальним висновкам властива повнота та логічність, достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

Схвалення заслуговують додатки до дисертації (с. 246-347), де представлені: спецкурс, анкети, діагностичні методики, та результат їх застосування для визначення рівнів розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього керівника закладу освіти під час проведення науково-дослідницької роботи. В оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення. Робота містить 12 таблиць, 22 рисунки, 14 додатків.

Значення отриманих результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання результатів дослідження у процесі професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти; у впровадженні в освітній процес закладів вищої освіти розробленої моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Теоретичні положення й висновки, представлені в дослідженні, знайшли своє відображення у розробленому спецкурсі «Організація та проведення науково-дослідницької роботи з майбутніми керівниками закладів освіти в умовах магістратури», програмі студентського гуртка «Майбутній керівник освіти» та методичних рекомендаціях щодо організації проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури.

Матеріали дослідження можуть бути використані в організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх фахівців; у процесі підготовки та написання кваліфікаційних робіт на здобуття різних рівнів освіти у закладах вищої освіти; у практичній діяльності керівників закладів освіти.

Значення одержаних результатів полягає у можливості й доцільності перенесення теоретичних висновків дисертації для підготовки здобувачів вищої професійної освіти спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньо-професійними програмами «Управління навчальним закладом» та «Управління закладом освіти», у площину післядипломної педагогічної освіти з метою удосконалення знань та практичних навичок у процесі організації науково-

дослідницької діяльності діючих керівників закладів освіти засобами впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Результати дослідження Гавриловського Сергія Олексійовича представлено в 11 друкованих працях (одноосібних), з яких 5 публікацій у фахових наукових виданнях України, 1 публікація в зарубіжному періодичному виданні, 5 публікацій у збірниках матеріалів всеукраїнських та зарубіжних науково-практичних конференцій.

Результати дослідження презентовані науковій і педагогічній спільноті на науково-практичних конференціях різного рівня та адаптовано в освітній процес Житомирського державного університету імені Івана Франка (№ 1/746-1 від 26.06.2020 р.), Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» (№ 01-02/180 від 16.06.2022 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (№ 914/01-38/57 від 08.06.2022 р.), Класичного приватного університету (м. Запоріжжя) (№ 821 від 20.10.2021 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (№ 1363 від 24.10.2022 р.), Маріупольського державного університету (№ 01-32/468 від 13.10.2022 р.).

Дотримання академічної доброчесності, відповідність анотації основним положенням дисертації. Експертиза тексту дисертаційного дослідження та його результатів (висновків, пропозицій та рекомендацій) дає підстави стверджувати, що Гавриловським С. О. було дотримано загальних вимог та вимог щодо академічної доброчесності. Дисертантом належним чином оформлені посилання на наукові та документальні джерела, статистичні матеріали. Анотація поданого дисертаційного дослідження є чіткою характеристикою роботи, відображає мету та новизну наукової праці. Зміст анотації не містить інформацію, яка була б відсутня у тексті дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертантом результатів загалом, вважаємо за доцільне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. Зasadничим і прогнозованим аспектом у реалізації дослідницького інтересу дисертанта є визначення і позиціонування суперечностей щодо подальшого вивчення й удосконалення нормативно-законодавчого та методичного забезпечення системи управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Бажано було б конкретизувати, яким чином розв'язання суперечностей імплементовано у

процес управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Враховуючи цінність і необхідність розкриття сутності основних понять дослідження та відмічаючи змістове перенасичення п.1.1, в якому проведено теоретичний аналіз джерельної бази дослідження проблеми управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій у наукових, психолого-педагогічних працях, нормативно-законодавчих документах теоретично висвітлені усі аспекти означеного дослідження, вважаємо за доцільне у додатках подати розроблену таблицю тезаурусу термінів.

3. Вагомим авторським доробком у педагогічному дослідженні представлений спецкурс «Організація та проведення науково-дослідницької роботи з майбутніми керівниками закладів освіти в умовах магістратури», програма студентського гуртка «Майбутній керівник освіти» та методичні рекомендації щодо організації проведення науково-дослідницької роботи майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури. Бажано б було більш детально відобразити в дослідженні результати їх упровадження в практичну площину управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

4. На наше переконання, робота була б більш цінною в науковому і практичному сенсі за умови позиціонування всіх авторських здобутків у новизні педагогічного дослідження.

5. Зважаючи на те, що п. 2.1 дисертаційного дослідження позиціоновано як «Організаційно-педагогічні умови управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти (в цілому), а п. 2.2 «Наукове обґрунтування, структура і зміст моделі управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій», доцільно більш детально розкрити сутнісні аспекти визначених організаційно-педагогічних умов управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій

Однак сформульовані вище зауваження та побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження, яке є концептуальним, цілісним і робить вагомий внесок у розвиток теорії і

практики професійної освіти, відкриває нові шляхи для професійної підготовки майбутніх керівників закладів та є приводом для наукової дискусії.

Висновок. Рецензоване дисертаційне дослідження «Управління науково-дослідницькою діяльністю майбутніх керівників закладів освіти в умовах магістратури засобами інформаційно-комунікаційних технологій», подане на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 011 «Освітні/педагогічні науки» є цілісним, завершеним, самостійним дослідженням. У роботі подано нові, науково обґрунтовані результати теоретичних і практичних розвідок досліджуваної проблеми. Враховуючи актуальність, новизну, достовірність отриманих результатів, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків дисертації, можемо стверджувати, що вона виконана на високому науковому рівні й відповідає нормативним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор Гавриловський Сергій Олексійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки, методики
викладання історії та суспільних дисциплін
Національного університету «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Ганна ТИМОШКО

Підпис Гавриловського
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
Національного університету
"Чернігівський колегіум"
імені Т.Г. Шевченка